

Με το σημερινό τεύχος, η Ουτοπία συμπληρώνει 16 έτη σταθερής έκδοσης, ξεπερνώντας την απαισιοδοξία των καιρών, τις οικονομικές δυσκολίες και άλλα εμπόδια. Χάρη στη συλλογική λειτουργία της συντακτικής της ομάδας, τη στήριξη των αναγνωστών της και τη στήριξη των τριών εκδοτικών οίκων που διαδοχικά την παρήγαγαν και τη διακινούν, η Ουτοπία κατέκτησε μια θέση στην πνευματική ζωή της χώρας μας.

1992: Εποχή καταρρεύσεων, απογοήτευσης και σύγχυσης. Θεωρίες του τέλους της ιστορίας, του θανάτου της φιλοσοφίας, του τέλους των «μεγάλων αφηγήσεων». Εποχή του θριαμβεύοντος καπιταλισμού, που δια της γραφίδος των ιδεολόγων του σχεδίαζε έναν κόσμο χθαμαλών ανθρώπινων όντων, υποταγμένων στην εξουσία της Αγοράς, και μια τυπική δημοκρατία για αδιάφορους πολίτες. Και τι συνέβη αυτά τα 20 τελευταία χρόνια; Την αρχική, επίπλαστη, κατασκευασμένη αισιοδοξία, ακολούθησε το εκρηκτικό ξέσπασμα των ενδογενών αντιθέσεων του παγκοσμιοποιούμενου καπιταλισμού. Χωρίς ουσιαστικό αντίπαλο, ο άγριος νεοφιλελευθερισμός άρχισε την κατεδάφιση όσων οι λαοί είχαν κατακτήσει και οικοδομήσει στην περίοδο της ανόδου της αστικής τάξης: Κράτος Πρόνοιας, κρατικός τομέας της οικονομίας, γενικευμένη δωρεάν παιδεία κ.λπ., κ.λπ. Το σύνθημα: λιγότερο κράτος, σήμαινε κατεδάφιση του κράτους πρόνοιας και ολοκληρωτική μετατροπή του κράτους σε υπηρέτη του κεφαλαίου. Και η αλόγιστη εξάντληση των φυσικών αποθεμάτων του πλανήτη είχε ως συνέπεια τους νέους ιμπεριαλιστικούς πολέμους για κατοχή των ενεργειακών πηγών και άλλων φυσικών αποθεμάτων και που ταυτόχρονα εντάσσονταν στη στρατηγική των ΗΠΑ για παγκόσμια ηγεμονία. Αλλά η ηγεμονία της μοναδικής υπερδύναμης φαίνεται να κλονίζεται στο πλαίσιο ενός αναδυόμενου πολυ-πολικού κόσμου.

Και η Ελλάδα: Καιροί της αποικοδόμησης. Πρώτα η μονεταριστική πολιτική. Μετά ο κυνικός νεο-φιλελευθερισμός. Καταστροφή του κρατικού τομέα της οικονομίας και των επιχειρήσεων κοινής ωφέλειας: ΟΤΕ, ΔΕΗ, Ολυμπιακή, Ταχυδρομεία, Λιμάνια, Αεροδρόμια, κρατικές επιχειρήσεις. Ο κοινωνικός πλούτος που συσσωρεύθηκε μετά τον εμφύλιο, προϊόν του μόχθου των αγροτών, των εργατών και των μισθωτών, εκχωρείται σε εξευτελιστικές τιμές στο ελληνικό και στο διεθνικό κεφάλαιο. Κορυφαίο σκάνδαλο, η πώληση του ΟΤΕ στον γερμανικό κολοσσό.

Καιροί της καταφρόνιας: Περιφρόνηση των λαϊκών στρωμάτων που αγωνίζονται εναντίον του καθολικού ξεπουλήματος και της εμπορευματοποίησης των πάντων. Περιφρόνηση αυτών που αγωνίζονται για να μην ερημωθεί ολοκληρωτικά η ύπαιθρος και για να σωθεί ό,τι είναι δυνατόν να σωθεί στην μη βιώσιμη πρωτεύουσα. Περιφρόνηση των εργατών και των υπαλλήλων που πρέπει να «ζήσουν» με 500, 600 ή 700 ευρώ. Περιφρόνηση των αγροτών που πουλούν τα προϊόντα τους σε εξευτελιστικές τιμές, αλλά και των κατοίκων των πόλεων που τα αγοράζουν ακριβότερα απ' ό,τι στις άλλες χώρες της Ευρώπης. Περιφρόνηση των συνταξιούχων των 300 και 400 ευρώ. Και τέλος (δηλαδή όχι τέλος), περιφρόνηση της Επιστήμης, της Παιδείας και της Τέχνης.

Συστηματική απαξίωση των Πανεπιστημίων και σκόπιμη υποχρηματοδότηση, ώστε να ανοίξει ο δρόμος για τα ιδιωτικά «πανεπιστήμια». Περιφρόνηση των ερευνητών, πολλοί από τους οποίους εργάζονται αμισθεί και ζουν με «ιδιαιτέρα» και «φροντιστήρια». Χρήματα δεν υπάρχουν για πολιτισμικά κέντρα, για περιοδικά που προωθούν την έρευνα και τον πολιτισμό. Υπήρχαν όμως 3,5 τρις δραχμές για την Ολυμπιάδα. Υπάρχουν για έργα βιτρίνας και για φιέστες. Υπάρχουν για φιλικά ιδρύματα, όπως το Ίδρυμα Κ. Καραμανλή, που επιδοτήθηκε με 1.800.000 ευρώ!

Ο κατάλογος της σύγχρονης ελληνικής αθλιότητας θα μπορούσε να είναι μακρός, ατελείωτος. Αλλά προτιμούμε να συνοψίσουμε με ένα προφητικό απόσπασμα του Καρλ Μαρξ: «Παντού όπου η αστική τάξη ήρθε στην εξουσία, κατέστρεψε όλες τις φεουδαρχικές, πατριαρχικές και ειδυλλιακές σχέσεις. Έσπασε χωρίς οίκτο όλους τους πολυποίκιλους φεουδαρχικούς δεσμούς που συνδέανε τον άνθρωπο με τους φυσικούς ανώτερους του και δεν άφησε κανέναν άλλο δεσμό ανάμεσα σε άνθρωπο και σε άνθρωπο, εκτός από το γυμνό συμφέρον, από την αναίσθητη “πληρωμή τοις μετρητοίς”. Έπνιξε στα παγωμένα νερά του εγωιστικού υπολογισμού τα ιερά ρίγη του ευλαβικού ρεμβασμού, του ιπποτικού ενθουσιασμού, της μικροαστικής μελαγχολίας. Μετέτρεψε την προσωπική αξιοπρέπεια σε ανταλλακτική αξία και στη θέση των απειράριθμων γραπτών και των έντιμα αποκτημένων ελευθεριών, έβαλε την μοναδική ασυνείδητη ελευθερία του εμπορίου. Με μια λέξη, στη θέση της σκεπασμένης με θρησκευτικές και πολιτικές αυταπάτες εκμετάλλευσης, έβαλε την ανοιχτή, ξεδιαντροπή, άμεση, σκληρή εκμετάλλευση.

Η αστική τάξη αφαίρεσε το φωτοστέφανο απ’ όλα τα, ως τα τότε, αξιοσέβαστα επαγγέλματα, που τα αντίκρυζαν με θρησκευτική ευλάβεια. Το γιατρό, το νομικό, τον παπά, τον ποιητή, τον άνθρωπο της επιστήμης τους μετέτρεψε σε μισθωτούς εργάτες της» (Κ. Μαρξ, Φρ. Ένγκελς, Μανιφέστο του Κομμουνιστικού Κόμματος, Ηριδανός, χ.χ., σ. 42).

Και η Ουτοπία, περιοδικό «Θεωρίας και Πολιτισμού»; Το σημερινό τεύχος είναι αφιερωμένο στον Αύγουστο Μπαγιόνα, έναν από τους σημαντικότερους και γνησιότερους εργάτες της φιλοσοφίας στη χώρα μας. Γιατί αυτό το αφιέρωμα; Όχι τόσο για να «τιμήσουμε» έναν φιλόσοφο, όσο γιατί η ιστορία δεν έχει τελειώσει, και συνεπώς ο αγώνας για τις ανθρώπινες αξίες έχει νόημα.

Στο σημερινό τεύχος δημοσιεύονται επίσης μελέτες, άρθρα και επίκαιρα σχόλια. Το τεύχος εικονογραφείται με έργα της Ελένης Αποστολοπούλου, με την επιμέλεια της Μαρίας Κοκκίνου.